

ОБРАЗОВАЊЕ СТУДЕНАТА УЧИТЕЉСКИХ ФАКУЛТЕТА ЗА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Сажетак: У данашњој основној школи, учитељ има другачији положај, функције и стил вођства у одељењу. Разликују се и његове улоге у настави. За успешно вођење васпитања и образовања неопходна је иновативност и креативност учитеља. Да би у томе био успешан, потребно је да у настави спроводи педагошка истраживања. Мали је, међутим, број учитеља који јеоспособљен да самостално спроводи педагошка истраживања у настави и да на основу резултата истраживања идентификује бројне недостатке, а потом планира њихово отклањање, све у циљу ефикасније наставе у млађим разредима основне школе. У плановима и програмима учитељских факултета у Србији, настава из методологије педагошких истраживања похађа се само у једном семестру. Садржаји који се изучавају углавном се односе на теоријско-епистемолошке основе методологије педагошких истраживања. Мало је, међутим, садржаја из статистике. Зато и студенти учитељских факултета немају могућности да се образују и припреме за самостално извођење педагошких истраживања у настави. У циљу ефикаснијег образовања студената учитељских факултета за педагошка истраживања, у овом је раду дат предлог програма образовања студената учитељских факултета за педагошка истраживања.

Кључне речи: учитељ, млађи разреди основне школе, педагошка истраживања, методологија педагошких истраживања, студенти учитељских факултета

Увод

Данашњој настави у млађим разредима основне школе замера се да је не-ефикасна, што се обично повезује са њеном нерационалношћу. Са једне стране, рационализација је присутна у свим сферама живота и рада људи, па је неопходно конституисање одговарајућег концепта рационализације наставе, у коме ће бити сједињено оно што у себи носи дидактичко-методички аспект питања рационализације и ефикасности наставе. Са друге стране, присуство рационализације у наставном процесу и њено довођење на ниво систематске, перманентне и савремене рационализоване васпитно-образовне делатности, претпоставка је сваке рационализације живота и рада. Као важни чиниоци успешног рада и рационализације наставе, могу се издвојити: развој науке, осавремењивање васпитно-образовног система, организација школе, јачање материјалне основе

школе и одговарајуће професионално и стручно оспособљавање и усавршавање учитеља. Али и педагошка истраживања у школи, чији резултати значајно могу допринети у планирању и реализацији задатака наставе.

Учитељи основних школа углавном су закупљени проблемима организације и извођења наставе. Закупљени су и проблемима примене савремене технологије у настави. Мали је међутим број учитеља који у настави спроводе педагошка истраживања. Узроци оваквог стања су бројни. Најчешће помињани су: недостатак компетенција за организацију и самостално спровођење педагошких истраживања, недовољне материјалне могућности учитеља, недостатак инструмената и недовољна подршка руководства школе. Разлози су и недовољна заинтересованост учитеља и изостанак подршке од стране стручних сарадника школе. Поред тога, учитеље на то не обавезује нити један законски документ, па стога и не увиђају потребу да их самостално и изводе.

Без обзира на указане узроке, не може се рећи да је једини проблем у недовољној заинтересованости учитеља за педагошка истраживања. Кључни проблем због којег учитељи не спроводе педагошка истраживања у школи јесте њихова недовољна оспособљеност и обученост за то. Наставни планови и програми студија на учитељским и педагошким факултетима, не пружају им довољно могућности да се у потребној мери образују и оспособе за организацију и самостално спровођење педагошких истраживања у школи. У њима се изучавају само основни елементи из методологије педагошких истраживања. Нема, међутим, наставних садржаја из статистике у педагошким истраживањима. Поред тога, учитељи који су завршили двогодишње више педагошке школе и академије, у току студија нису имали наставни предмет, нити су изучавали наставне садржаје из методологије педагошких истраживања. Зато је и мали број учитеља који уопште могу да организују и спроводе педагошка истраживања у школи.

У овом раду, на теоријском нивоу указано је на неке основне недостатке у образовању будућих учитеља за педагошка истраживања у школи. Истакнут је значај и потреба да учитељи спроводе педагошка истраживања у основној школи. Указано је и на основне недостатке у наставним плановима и програмима наставног предмета Методологија педагошких истраживања. Али и на недостатке у професионалном усавршавању и развоју запослених учитеља. У раду је дат и предлог програма наставе из методологије педагошких истраживања на учитељским и педагошким факултетима. Дат је и предлог програма професионалног усавршавања и развоја запослених учитеља.

1. Значај и потреба педагошких истраживања у млађим разредима основне школе

Дидактичке компоненте наставе су: етапе, фазе и моменти. Полазећи од чињенице да је настава динамичан процес, дидактичке компоненте се не могу јавити одвојено, изоловано или као статичне. У овом делу рада биће изнесени

само неки недостаци наставе, чије отклањање је један од бројних предуслова за успешно извођење и реализацију наставе. Расправљајући о проблемима савремене наставе, Светозар Чановић наводи да оне „...међусобно корелирају, интегришу се и прожимају у оној мери у којој то изискује природа и карактер садржаја и у зависности од функционалних и оперативних задатака који се желе постићи“ (2002, стр. 244). Стога се избор, редослед, трајање и корелација структурних момената наставног процеса пројектује и реализује у складу са проценом о најефикаснијој и најрационалнијој комбинацији и координацији свих наведених и других момената у настави. Ови проблеми наставе се још могу решавати и осмишљеном артикулацијом наставног рада.

Зато је читав 20. век био посвећен једном великом преиспитивању и критичком пропитивању дидактике, као теорије и праксе. При том се посебно расправљало о настави и учењу у настави. То критичко пропитивање почело је крајем 19. века, а траје и даље. Упркос бројним покушајима реформе образовања, у настави се и даље задржао *разредно-предметно-часовни систем* Јана Амоса Коменског. Међутим, у време када је он 1632. године написао *Велику дидактику*, научна сазнања о учењу и поучавању су била далеко од оних којима савремено друштво располаже у данашње време. Јан Амос Коменски је тада дидактику схватао као *општу вештину о томе како ваља поучавати свакога у свему* (1997). У то време, од наставних медија и извора знања, ученицима су на располагању биле само књига, учитељ и природа.

Најновија дидактичка и психолошка сазнања упућују на потребу темељног преиспитивања свега што постоји у школи. Преиспитивање је потребно извршити од наставне опреме и простора у којима се организује учење и поучавање, преко наставних садржаја који се у школи изучавају, па све до начина учења и поучавања. Милан Ратковић (2002) наводи да је потребно преиспитати све што постоји у школи. Потреба преиспитивања свега што постоји у школи, па и наставе, може се довести у везу са конструктивистичком теоријом (Reich, 2006), са теоријом о вишеструким интелигенцијама (Gardner, 1999), затим са теоријом курикулума (Previšić, 2007), са искуствима са интерактивном наставом (Roeders, 2003; Илић, 2007), али и са организацијом учења и поучавања (Terhart, 1999; Yulmaz, 2008). Повезана је, како наводе Ladislav Bognar и Milan Matijević (2003), Стојан Ценић и Јелена Петровић (2005) и Саит Качапор (1996 и 2003) и са активним учењем, пројектном наставом и другим креацијама из времена покрета *реформске педагогије* које су се јавиле крајем 19. и почетком 20. века.

Да би се то утврдило, неопходно је да учитељи у основној школи самостално организују и спроводе педагошка истраживања. Посебно, микропедагошка истраживања, чији би резултати свакако указали на природу појединих проблема дидактичко-методичке праксе. Са једне стране, снимии би се пресек стања у настави и утврдили њени бројни недостаци. Са друге, помегнути показатељи користили би се у даљем планирању и организацији наставе. Све то допринело би ефикаснијој реализацији наставе и учења у млађим разредима основне школе. Доприносило би и бољем успеху ученика у учењу и учешћу у настави.

2. Неки недостаци образовања и професионалног усавршавања учитеља за педагошка истраживања

У уводном делу рада указано је на бројне разлоге због којих учитељи не спроводе (или то чине недовољно) педагошка истраживања у школи. Као кључни, наводи се недовољна оспособљеност учитеља да самостално организују и спроводе педагошка истраживања. Најчешће помињани проблем недовољне оспособљености учитеља је њихово недовољно образовање у току студија на учитељским и педагошким факултетима (Кундачина и Банђур, 2007, Сузић, 2007. и 2010). Као други, наводи се њихово неодговарајуће професионално усавршавање уз рад. У даљем тексту указеће се на основне недостатке плана наставе из предмета Методологија педагошких истраживања. А указаће се и на неке недостатке наставног програма Методологије педагошких истраживања.

На свим учитељским и педагошким факултетима у Републици Србији, студенти се за педагошка истраживања образују у настави наставног предмета Методологија педагошких истраживања. Анализом наставних планова, може се закључити да се настава на свим факултетима извод само у току једног семестра у складу са захтевима болоњског модела наставе.

1. *Учитељски факултет у Београду.* До школске 2010/11. године настава се изводила у два семестра (5. и 6). Од школске 2011/12. године, настава из *методологије педагошких истраживања* изводи се само у 5. семестру. Предмет је обавезан и изводи се у обиму 3 часа предавања и 2 часа вежби седмично.

2. *Учитељски факултет у Врању.* За педагошка истраживања студенти се образују у оквиру наставног предмета Методологија педагошких истраживања. Статус предмета је обавезни. Настава се изводи у оквиру 5. семестра у обиму 4 часа предавања и 2 часа вежби.

3. *Педагошки факултет у Јагодини.* На Педагошком факултету у Јагодини, студенти се за педагошка истраживања образују у оквиру наставног предмета Методологија педагошких истраживања. Статус предмета је обавезан. Настава се изводи у 4. семестру у обиму један час предавања и један час вежби седмично.

4. *Учитељски факултет у Ужицу.* Студенти се за педагошка истраживања образују у оквиру наставног предмета Методологија педагошких истраживања. Предмет је обавезан. Настава се изводи у 5. семестру у обиму 4 часа предавања и 2 часа вежби.

5. *Педагошки факултет у Сомбору.* образовање студената за педагошка истраживања изводи се у оквиру наставног предмета Методологија педагошких истраживања. Настава се изводи у 7. семестру. Предмет је обавезан. Обим наставе је 2 часа предавања и 2 часа вежби седмично.

6. *Учитељски факултет у Суботици (настава на мађарском језику).* На Учитељском факултету у Суботици, не постоји обавезни предмет у коме би се

студенти образовали за педагошка истраживања. У 7. семестру, предвиђен је једино као изборни предмет под називом Увод у методологију педагошких истраживања. Обим наставе је један час предавања и један час вежби седмично.

7. *Учитељски факултет у Призрену, са привременим седиштем у Лепосавићу.* За педагошка истраживања, студенти се образују у оквиру наставног предмета *Методологија педагошких истраживања*. Настава се изводи у оквиру 5. семестра. Статус предмета је обавезан, а обим наставе је 3 часа предавања и 2 часа вежби седмично.

Уочљиво је да је на свим факултетима углавном недовољан број часова предавања и вежби, за које би се могло рећи да представљају оптималан број и довољан да се студенти на одговарајући начин образују и припреме за педагошка истраживања. То је посебно случај на Учитељском факултету у Суботици, где Методологија педагошких истраживања постоји само као изборни предмет, тако да минимум 50% студената овог факултета у току студија не стекне ни минимум знања из методологије педагошких истраживања. Недовољан је и број часова на педагошким факултетима у Сомбору (2п+2в), а нарочито у Јагодина (1п + 1в) седмично.

Анализом наставних програма из Методологије педагошких истраживања на свим факултетима, уочљиво је да су углавном заступљени садржаји о општим питањима из методологије педагошких истраживања. Пре свега о методама, поступцима, техникама и инструментима истраживања. Заступљени су и садржаји о врстама истраживања, проблему, предмету, циљевима, задацима, хипотезама и варијаблама истраживања. Али и о популацији, узорку и другим општим елементима методологије педагошких истраживања. Недовољно су заступљени садржаји из статистике у педагошким истраживањима, осим на Учитељском факултету у Београду, а делимично и на Учитељским факултетима у Ужицу и Лепосавићу и Педагошком факултету у Јагодина. На свим факултетима, наставу из Методологије педагошких истраживања углавном изводе познати професори педагогије у Републици Србији. Но осим проф. др Вељка Банђура који наставу из методологије педагошких истраживања изводи на Учитељским факултетима у Београду и Лепосавићу, остали наставници избор имају у оквиру педагогије као науке а не и за методологију педагошких истраживања и статистику у педагошким истраживањима.

У школским развојним планирањима основних школа, предвиђене су поред осталих и активности усмерене на професионално усавршавање и развој учитеља и наставника. Овај документ усваја свака основна школа на почетку школске године, мада се по правилу доноси за период у трајању од три године. Доноси се у сагласности са претходно извршеним анкетама, али и према могућностима сваке основне школе. Поред општих одредби, школским развојним планирањем предвиђају се евентуални пројекти које је школа добила да реализује. Предвиђени су и стручни семинари и курсеви који имају статус обавезног или изборног. Ове курсеве и семинаре похађају сви наставници и учитељи, зато што им је то потребно за остваривање предвиђеног броја часова стручног усавршавања.

У оквиру стручног усавршавања наставника и учитеља, предвиђени су курсеви и семинари који подразумевају професионално усавршавање за бројна питања из дидактичке и методичке праксе. Предвиђени су и семинари о инклузији у образовању, насиљу о школама, савременој образовној технологији и моделима методике наставе у млађим разредима основне школе. Предвиђени су и семинари за информатичко оспособљавање учитеља, али и за наставу у природи, на води и друге видове интерактивне, респонбилне, активне и егземпларне наставе. Нема, међутим, курсева и семинара на којима би се учитељи професионално усавршавали за академско писање и педагошка истраживања у школи.

3. Предлог програма образовања и професионалног усавршавања учитеља за педагошка истраживања

У циљу ефикаснијег образовања студената за педагошка истраживања на учитељским и педагошким факултетима, неопходна је другачија организација наставе. Да би се то постигло, потребно је темељније и свеобухватније приступити изучавању наставе овог предмета. Како је намера аутора да овај рад осим теоријског (научног) има и практични смисао и значење, предлаже се програм образовања студената у току студија на учитељским и педагошким факултетима. Предлаже се и програм професионалног усавршавања запослених учитеља. Све то значајно би требало да допринесе ефикаснијој припреми учитеља за педагошка истраживања.

1. *Програм образовања студената на учитељским и педагошким факултетима.* Уместо садашњег једног наставног предмета (углавном предмета *Методологија педагошких истраживања*), на студијама је наставу из методологије педагошких истраживања и статистике потребно организовати у оквиру три наставна предмета. Они су: 1) *Методологија педагошких истраживања*, 2) *Статистика у педагошким истраживањима* и 3) *Академско писање*. На овај начин, обим наставног градива не би се значајније променио. Циљ је да се настави приступи ефикасније и да се уз што више часова предавања и вежби, предвиђени наставни садржаји свеобухватније и сврсисходније усвоје. То зато што је досадашњи фонд часова предавања и вежби (који је углавном био 3+2), био недовољан да студенти стекну минимум оптималног знања које им је потребно да самостално спроводе педагошка истраживања. Али и зато што на појединим факултетима настава из методологије педагошких истраживања или није обавезна (Учитељски факултет у Суботици), или је недовољно заступљена (Педагошки факултет у Сомбору 2+2 и у Јагодини 1+1).

Како је настава из *Дидактике* на свим учитељским и педагошким факултетима организована у трећем семестру (II година студија), предлаже се да се настава из *Методологије педагошких истраживања* одржи у IV семестру (II година студија). Фонд часова који се предлаже је 4+2. Наставни садржаји које је потребно изучавати у оквиру методологије педагошких истраживања

су: методологија педагошких истраживања у систему педагошких наука; значај и потреба истраживања у педагогији као науци; теоријско одређење проблема истраживања; проблем истраживања; предмет истраживања; циљ истраживања; задаци истраживања; хипотезе истраживања; варијабле истраживања; поступци истраживања; методе истраживања; технике истраживања; инструменти истраживања; популација и узорак истраживања; начин организације педагошких истраживања; интерпретација резултата истраживања; дискусија резултата истраживања; закључци истраживања и педагошке импликације и литература и прилози. На часовима вежби, студенти би се практично припремали да сами у оквиру теме коју би добили за израду пројекта из методологије педагошких истраживања науче да сами пишу: апстракт, увод, дају теоријску поставку проблема истраживања и дефинишу све елементе методолошког концепта истраживања (проблем, предмет, циљ, задатке, хипотезе, варијабле, поступке, методе, технике, инструменте, популацију и узорак истраживања). На часовима вежби, студенти би требало да науче да сами конструишу све инструменте истраживања, али и да сами спроведу истраживања применом бројних статистичких техника, на самом факултету и непосредно у настави у школама. Студенти би требало да испуне следеће предиспитне обавезе: а) активност на предавањима (до 10 поена), б) залагање на вежбама (до 5 поена), в) пројекат из методологије педагошких истраживања (до 10 поена), г) конструисање инструмената истраживања (до 5 поена), д) колоквијум 1 (до 10 поена) и њ) колоквијум 2 (до 10 поена). Минималан број поена који би студенти требало да остваре у оквиру предиспитних обавеза је 30 поена. Испит би се одржавао из два дела: 1) писмени на коме би студенти радили тест из целокупног градива на коме би требало да стекну минимум 26, а максимаум 50 поена) и 2) усмени део који би представљао свођење оцена студената на основу остварених предиспитних резултата и резултата на писменом делу испита, као и резултата усменог дела испита. Оцене студената би биле: а) оцена 6 (од 56–60 поена; б) оцена 7 (од 61–70 поена), в) оцена 8 (од 71–80 поена), г) оцена 9 (од 81–90 поена) и д) оцена 10 (од 91–100 поена).

Наставу из Статистике у педагошким истраживањима потребно је организовати у петом семестру (III година студија). Фонд часова који се предлаже је 4+2. Предлаже се изучавање следећих наставних садржаја: *статистика у педагошким истраживањима; непараметријске статистичке технике (хи квадрат тест квалитета подударања и хи квадрат тест независности); параметријске статистичке технике (Т-тест независних узорака, Т-тест упарених узорака, једнофакторска униваријантна АНОВА различитих група, једнофакторска АНОВА поновљених мерења и двофакторска анализа варијанси различитих група); корелација; делимична корелација, факторска анализа и провера метријских карактеристика инструмената истраживања*. На часовима вежби, студенти би практично научили да користе статистички програм СПСС (дефинисање варијабле, формирање базе података, унос података и различити поступци пратичног израчунавања података у зависности од врсте

статистичког поступка). Упознали би се и са начинима интерпретације и анализом добијених резултата истраживања. Студенти би требало да испуне следеће предиспитне обавезе: а) активност на предавањима (до 10 поена), б) залагање на вежбама (до 20 поена), в) колоквијум 1 (до 10 поена) и г) колоквијум 2 (до 10 поена). Минималан број поена које би студенти требало да остваре у оквиру предиспитних обавеза је 30 поена. Испит би се одржавао из два дела: 1) писмени на коме би студенти радили тест из целокупног градива на коме би требало да стекну минимум 26 а максимаум 50 поена) и 2) усмени део који би представљао свођење оцена студената на основу остварених предиспитних резултата и резултата на писменом делу испита као и резултата усменог дела испита. Оцене студената би биле: а) оцена 6 (од 56–60 поена; б) оцена 7 (од 61–70 поена), в) оцена 8 (од 71–80 поена), г) оцена 9 (од 81–90 поена) и д) оцена 10 (од 91–100 поена).

У шестом семестру (III година студија), студенти би похађали наставу из *Академског писања*. Оптималан број часова који се предлаже је 4+2. Предлаже се изучавање следећих наставних садржаја: *приступ научним информацијама; научна дела; стручни радови; научни чланак; структура научног дела; научни стил писања; научни језик писања; документовање научних извора; пасус и реченица; правила цитирања; основни стандарди (АПА, Чикаго, Турбиан, МЛА и Ванукверски) и АПА стандард*. На вежбама би студенти практично претраживали базе података и каталоге путем интернета како би се практично оспособили за њихово проналажење и коришћење у својим истраживањима. Увежбавали би писање пасуса, различите начине цитирања и писање радова (семинарских, као и припрему за писање дипломских радова). Поред тога, студенти би се упућивали и припремали да самостално учествују на научним и стручним скуповима, пре свега конгресима студената који се организују сваке године у једној од земаља у окружењу. Студенти би требало да испуне следеће предиспитне обавезе: а) активност на предавањима (до 10 поена), б) залагање на вежбама (до 20 поена), в) колоквијум 1 (до 10 поена) и г) колоквијум 2 (до 10 поена). Минималан број поена које би студенти требало да остваре у оквиру предиспитних обавеза је 30 поена. Испит би се одржавао из два дела: 1) писмени на коме би студенти радили тест из целокупног градива на коме би требало да стекну минимум 26, а максимаум 50 поена) и 2) усмени део који би представљао свођење оцена студената на основу остварених предиспитних резултата и резултата на писменом делу испита, као и резултата усменог дела испита. Оцене студената би биле: а) оцена 6 (од 56–60 поена; б) оцена 7 (од 61–70 поена), в) оцена 8 (од 71–80 поена), г) оцена 9 (од 81–90 поена) и д) оцена 10 (од 91–100 поена).

2. *Програм професионалног усавршавања учитеља за педагошка истраживања*. После завршетка студија и запошљавања, учитељима предстоји приправнички стаж. Након тога, приступају полагању стручног испита. А то представља само једну етапу у професионалном усавршавању учитеља (Cindrić, 1999). Међутим, као што је већ истакнуто, програми професионалног усавршавања учитеља за сада не дају очекиване резултате. Посебно не када је

у питању њихова оспособљеност за педагошка истраживања у школи. Основни елементи програма професионално-стручног усавршавања учитеља за педагошка истраживања који се предлажу, засновани су на основама програма интерактивног-стручног усавршавања учитеља (Илић, 2010, стр. 89–106), а он подразумева методолошку оспособљеност и методичку обученост учитеља. У вези са тим, неопходна је акредитација што већег броја семинара које би учитељи похађали. Поменуте семинаре не би држали учитељи и наставници, већ професори универзитета који су компетентни за извођење наставе из методологије педагошких истраживања, статистике у педагошким истраживањима и академског писања. Садржаји ових семинара требало би да обухвате минимум наставних садржаја који су приказани у изучавању напред наведених наставних предмета.

Уочено је да су учитељи недовољно оспособљени за самоевалуацију и истраживање. Зато је учитеље потребно оспособити за примену принципа и инструмената за евалуацију и самоевалуацију васпитања и образовања. Потребно их је оспособити и да самостално конструишу инструменте и исте примењују у истраживањима. Даље их је потребно научити основним статистичким техникама, али и упознати са коришћењем оперативних статистичких програма (првенствено SPSS-a), са начинима обраде података, њиховом интерпретацијом, дискусијом и анализом. А првенствено их је потребно оспособити у примени резултата истраживања у сврсисходнијем и ефикаснијем раду са ученицима у млађим разредима основне школе.

Закључак и педагошке импликације

У овом раду се на теоријском нивоу расправљало о проблемима образовања и професионалног усавршавања и развоја учитеља за педагошка истраживања у настави у млађим разредима основне школе. Видело се да су, са једне стране, педагошка истраживања у школи значајна и да доприносе унапређење наставе у школи. Са друге стране, постојећи планови и програми учитељских и педагошких факултета у Републици Србији омогућавају да студенти стекну знања која им у довољној мери не омогућавају да се на одговарајући начин припреме за педагошка истраживања у школи. Поред тога, у оквиру професионалног усавршавања и развоја запослених учитеља, за сада не постоје акредитовани курсеви и семинари који би запосленим учитељима омогућили потребно професионално усавршавање за педагошка истраживања. У циљу ефикасније припреме учитеља за педагошка истраживања, неопходна је измена досадашњег начина њиховог образовања и професионалног усавршавања, пре свега, измена и допуна наставних планова и програма учитељских и педагошких факултета, али и планова и програма школских развојних планирања основних школа. Предложени програм образовања и професионалног усавршавања и развоја учитеља значајно би могао допринети бољој и ефикаснијој припреми учитеља за педагошка истраживања у школи. Тиме би се учитељи

оспособили да самостално планирају и реализују педагошка истраживања у настави, чије би резултате користили у свакодневном раду у отклањању уочених недостатака. Али и у планирању и реализацији задатака наставе у свим наставним предметима у млађим разредима основне школе.

Литература

- Bognar, L. i Matijević, M. 2003. *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Илић, М. 2010. Инклузивна настава. Источно Сарајево: Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву.
- Илић, М. 2007. *Учење и поучавање у инклузивној школи*. Наша школа, 3–4.
- Качапор, С. 1996. *Историјски преглед настанка и развоја школе*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Качапор, С. 2003. *Садржаји из опште историје педагогије*. Панчево: Графос интернационал.
- Коменски, Ј. 1997. *Велика дидактика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Кундачина, М. и Банђур, В. 2007. Академско писање. Ужице: Учитељски факултет у Ужицу.
- Наставни план и програм*. Београд: Учитељски факултет Универзитета у Београду.
- Наставни план и програм*. Врање: Учитељски факултет у Врању Универзитета у Нишу.
- Наставни план и програм*. Јагодина: Педагошки факултет у Јагодини Универзитета у Крагујевцу.
- Наставни план и програм*. Лепосавић: Учитељски факултет у Призрену-Лепосавићу Универзитета у Приштини-Косовској Митровици.
- Наставни план и програм*. Ужице: Учитељски факултет у Ужицу Универзитета у Крагујевцу.
- Наставни план и програм*. Сомбор: Педагошки факултет у Сомбору Универзитета у Новом Саду.
- Наставни план и програм*. Суботица: Учитељски факултет у Суботици Универзитета у Новом Саду.
- Previšić, V. 2007. *Kurikulum: teorija, metodologija, sadržaj, struktura*. Zagreb: Školska knjiga.
- Ратковић, М. 2002. *Школа јуче, данас, сутра*. Нови Сад: Будућност.
- Reich, K. 2006. *Konstruktivistische Didaktik: Lehr-und Studienbuch mit Methodenpool*. Weinheim und Basel: Beltz Verlag.
- Roeders, P. 2003. *Интерактивна настава (динамика ефикасног учења и наставе)*. Београд: Институт за педгогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду.
- Сузић, Н. 2010. Правила писања научног рада – АПА и други стандарди. Бањалука: ХБС.

- Сузић, Н. 2007. Примењена педагошка методологија. Бањалука: ХБС.
- Terhart, E. 1999. *Konstruktivismus und Unterricht: Gibt es einen neuen Ansatz in der Allgemeinen Didaktik*. Zeitschrift für Pädagogik, No 5, Vol 45, 630–647.
- Ценић, С. и Петровић, Ј. 2005. *Васпитање кроз историјске епохе*. Врање: Учитељски факултет у Врању.
- Čindrić M. 1999. Pripravnički staž kao etapa cjeloživotnog učiteljskog obrazovanja. *Školski vjesnik*, Vol. 48, No 2, 107–117.
- Школско развојно планирање за школску 2011/12. годину*. Ниш: ОШ „Ђеле Кула“.
- Yilmaz, K. 2008. *Constructivism: Its Theoretical Underpinnings, Variations, and Implications for Classroom Instructions*. Educational Horizons, No. 3, Vol 86, 161–172.

Živorad Milenović

EDUCATION STUDENTS FACULTY TEACHER FOR EDUCATIONAL RESEARCH

Summary: In today's elementary school teacher has a different position, function and style of leadership in the department. They are different and its role in teaching. For the successful conduct of education, it is necessary to be innovative and creative teachers. In order for that to be successful, you need to continue to conduct pedagogical research. Insufficient number of teachers, however, that is qualified to independently conduct pedagogic research in teaching and research based on the results identified numerous deficiencies, and then plans to eliminate them, in order to efficiently continue the elementary grades. The plans and programs of teacher training faculties in Serbia, the teaching methodology of pedagogical research to attend only one semester. Facilities that are studied are mainly related the theoretical and epistemological basis of the methodology of pedagogical research. Few, however, the contents of the statistics. Therefore, teachers and students of the Faculty have access to education and preparation for independent execution of pedagogic research in teaching. To achieve more efficient teacher education students Faculty for Educational Research, this paper presents a proposed program of teacher education students of the Faculty for Educational Research.

Key words: teacher, elementary grades, educational research, methodology of pedagogical research, teacher education faculty, students